



Stjórnarskrármálið, tillögur Framsóknarmanna og Landsfundar sjálfstæðisflokksins 1951

Bjarni Benediktsson – Stjórnarskrármálið- Tillögur Framsóknarmanna - Landsfundur
sjálfstæðisflokksins 1951

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmalamaðurinn
Askja 2-9, Örk 7

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Endurskoðun stjórnarskrárinnar.

Landsfundur Sjálfstæðismanna telur, að áður en ný stjórnarskrá sé sett, þurfi rækilegar umræður um málið meðal þjóðarinnar og skýringar á kostum og göllum þeirra breytinga, sem tillögur hafa komið fram um, en vill fyrir sitt leyti benda á eftirfarandi atriði:

Fundurinn telur, að vegna þess, hve hér er um mikilsvert mál og einstætt að ræða, komi mjög til álita, að sérstakur þjóðfundur verði kosinn til afgreiðslu þess, enda verði ákvarðanir hans síðan bornar undir þjóðaratkvæðagreiðslu til samþykktar eða synjunar.

Landsfundurinn er eindregið þeirrar skoðunar, að við setningu nýrrar stjórnarskrár beri að gæta þess, að þingræðið verði ekki skert. Fundurinn telur, að reynslan hafi nogsamlega synt, að ríkisstjórn geti ekki komið fram mikilvægum málum, nema hún hafi stuðning meiri hluta Alþingis.

Fundurinn lítur svo á, að rétt sé að haga kjöri og valdi forseta Íslands og ríkisstjórnar með sama hætti og nu. Jafnframt telur fundurinn brýna nauðsyn á því, að ráðstafanir verði gerðar til þess að stjórnarmyndanir gangi greiðlegar. Bendir fundurinn á það, að t.d. mætti mæla svo fyrir, að ef Alþingi hefur innan hæfilegs tíma komið sér saman um ríkisstjórn, skuli þingið þegar í stað rofið og nýjar kosningar fara fram. Fundurinn telur samstjórnir flokka um lengri tíma hættulegar heilbrigðum og lýðræðislegum stjórnarháttum, og sé því mikilvægt, að stjórnarskráin stuðli að meirihluta stjórnnum eins flokks.

Landsfundurinn telur nauðsynlegt, að fundin verði skynsamleg tilhögun á því, að héruðin fái aukið vald í ýmsum sérmafum sínum og komið verði í veg fyrir sameining allrar stjórnar á málefnum landsmanna á einn stað. En fundurinn varar við því, að þessi eðlilega umbót verði notuð til þess að koma slíkri skipun á efri deild þingsins, að einum stjórnarmálflokki með tiltölulega litlu þjóðarfylgi væri fengið stöðvunarvald á allri löggjöf og færi á því að lama þingræðið.

Landsfundurinn leggur á það höfuðáherzlu, að ný stjórnarskrá megi ekki efla sundrunu og óstjórn í landinu, svo sem gert yrði með afnami þingræðisins. Fundurinn telur þvert á moti, að þingræðið sé slíkt höfuðatriði í íslensku þjóðskipulagi, að það megi með engu moti skerða, enda getur það eitt skapað möguleikann fyrir styrkri stjórn og skilyrði fyrir heillavænlegri samvinnu ríkisstjórnar, þings og þjóðar.

Landsfundurinn ítrekar einnig þá samþykkt síðasta landsfundar, að í stjórnarskránni verði að tryggja sem best almenn mannréttindi borgaranna og eignaréttinn. Einnig verði sett stjórnarskrárákvæði, er veiti þinginu nauðsynlegt aðhald um gætilega afgreiðslu fjárlaga, og takmarki mjög heimild ríkisstjórnar til utgjalda umfram fjárlög.

/Þessi ályktun varðandi endurskoðun stjórnarskrárinnar var samþykkt á Landsfundi Sjálfstæðisflokksins - er haldim var 31. okt. - 4. nóv 1951/

2. STJÓRNARSKRÁRMÁLID

I.

Míunda flokksping Framsóknarmanna leggur á það áherslu að hraðað sé setningu nýrrar stjórnarskrár. Telur flokkspingið, að hina nýju stjórnarskrá eigi að byggja á eftirtöldum grundvallaratriðum:

1. Framkvamdarvald og löggjafarvald verði aðskilið meira en nú er, og skipi þjóðkjörinn forseti stjórn ríkisins, hafi Alþingi eigi myndað nýja ríkisstjórn einum mánuði eftir að ríkisstjórn hefir verið veitt lausn.

2. Allir þingmenn verði kjördemakosnir. Kjördemaskipunin taki eðlilegt tillit til sérstöðu dreifbýlisins.

3. Skipun aðstaðs dómstóls þjóðarinnar verði ákveðin í stjórnarskránni.

4. Héruð landsins njóti meiri sjálfstjórnar en nú er. Sérstaka þeirra verði ákveðin í stjórnarskránni.

II.

Míunda flokksping Framsóknarmanna skorar á Alþingi að gera þá breytingu á gildandi stjórnarskrá, að ný stjórnarskrá skuli samþykkt á sérstöku stjórnlagapingi og síðan borin undir þjóðaratkvæði.

Flokkspingið telur eðlilegt, að kosið verði í einmenningskjördæmum til stjórnlagapingsins.